



EFTA Surveillance Authority  
Rue Belliard 35  
B-1040 Brussels  
Belgium

Reykjavík, 27. maí 2019  
Tilvísun: 201905-0008

**Varðar: Kvörtun vegna meints brots íslenska ríkisins á skuldbindingum sínum skv. EES-samningnum, nánar tiltekið tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins nr. 2003/88/EB frá 4. nóvember 2003 um ákveðna þætti er varða skipulag vinnutíma.**

**Kvörtunaraðili:** Alþýðusamband Íslands (ASÍ)

**Umboðsmaður/fyrirsvarsmaður:** Magnús M. Norðdahl hrl., lögfræðingur ASÍ

**Þjóðerni:** Ísland / íslenskt

**Heimilisfang:** Guðrúnartún 1  
105 Reykjavík  
ICELAND

**Sími / tölvupóstur:** +354-5355600 / +354 8982754 / [magnus@asi.is](mailto:magnus@asi.is)

**EES/EFTA ríki sem kvartað er yfir:** Ísland / Iceland.

Með bréfi þessu vill Alþýðusambands Íslands (ASÍ) koma á framfæri eftirfarandi kvörtun til Eftirlitsstofnunar EFTA (ESA) vegna ófullnægjandi innleiðingar íslenska ríkisins á tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins nr. 2003/88/EB frá 4. nóvember 2003 um ákveðna þætti er varða skipulag vinnutíma sem innleidd var í íslensk lög í samræmi XVIII viðauka EES-samningsins.

### **Málsatvik og grundvöllur kvörtunar.**

Tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins nr. 2003/88/EB frá 4. nóvember 2003 um ákveðna þætti er varða skipulag vinnutíma sem leysti af hólmi tilskipun 93/104/EB um sama efni, var innleidd í lög nr. 46/1980 um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum í nokkrum áföngum (fskj.1) en jafnframt með kjarasamningi aðila almenna vinnumarkaðarins frá 30. desember 1996 (fskj.2) og aðila á opinberum vinnumarkaði frá 23. janúar 1997. Þessi innleiðing byggir á skuldbindingum Íslands skv. EES-samningnum.

Alþýðusamband Íslands

Sættúni 1 • Reykjavík  
Sími: 535 5600 • Fax: 535 5601  
[asi@asi.is](mailto:asi@asi.is) • [www.asi.is](http://www.asi.is)



Kært er vegna ófullnægjandi innleiðingar tilskipunarinnar og m.a. byggt á eftirfarandi:

1. Lög nr. 46/1980 geyma engin ákvæði sem fella á atvinnurekendur skyldu til þess að hafa formlegt, virkt og aðgengilegt kerfi til eftirlits með vinnutíma starfsmanna sinna. Þannig er undir hælinn lagt hvort og þá hvernig vinnutímareglum er framfylgt eða brugðist við ef reglum laganna er ekki fylgt. Jafnframt geta hvorki stjórnvöld (vinnueftirlit) eða trúnaðarmenn fylgst með og tryggt starfsmönnum þau grundvallarréttindi sem í vinnutímareglunum felast. Núgildandi ákvæði laganna, 58.gr. er svohljóðandi: „*Atvinnurekendum er skylt að láta Vinnueftirliti ríkisins í té upplýsingar sem nauðsynlegar eru vegna eftirlits með framkvæmd laga þessara um vinnutíma, þar með taldar upplýsingar um fjölda næturvinnustarfsmanna og vinnutíma þeirra.*„ Þetta ákvæði hefur ekki verið talið færa nokkra ábyrgð á atvinnurekendur til þess að ná þeim markmiðum sem að framan greinir.
2. Vegna skorts á skýrum reglum hafa dómstólar ítrekað hafnað kröfum launamanna um uppgjör frítökuréttar og vikulegra frídaga, á þeirri forsendu að þeir hafi ekki haldið kröfum sínum fram í tíma þ.e. reglum um tómlæti er ítrekað beitt. Um uppgjör þessa uppsafnaða frítökuréttar er fjallað í kjarasamningum, sjá t.d. kafla 2.4.2 í kjarasamningi SGS ( fskj.9) Slíkt tómlæti væri aldrei til staðar ef skyldur atvinnurekenda bæði til eftirlits og viðbragða væru skýrar en eins og fyrr segir skortir verulega þar á.
3. Af sömu ástæðum hafa dómstólar hafnað kröfum launamanna vegna þess að þeim hafi sjálfum borið að gæta að vinnutíma sínum. Þannig hefur atvinnurekandi verið sýknaður af þeirri ástæðu einni að hafa fært ábyrgð á stjórn vinnutíma og frítöku á starfsmann sinn. Jafnframt hafa dómstólar hert sérstaklega á kröfum hér að lútandi þegar í hlut eiga trúnaðarmenn stéttarféлага.
4. Það er álit ASÍ að vegna ófullnægjandi lagasetningar taki dómstólar ekki tillit til þess að launamaður er veikari aðili ráðningarsambandsins og tekur áhættu um starf sitt og/eða starfsframa kvarti hann vegna þess að reglum vinnu- og hvíldartíma er ekki fylgt.

Um ófullnægjandi réttarframkvæmd er m.a. vísað til eftirfarandi dóma sem allir fylgja kvörtun þessari.

Þann 27.3 2019 (fskj.3) féll dómur í Hæstarétti þar sem krafa vegna frítökuréttar var talin hafa glatast vegna tómlætis. Hæstiréttur byggir á því að um hafi verið að ræða 13 mánaða tímabil þar sem 15 mánuðir liðu frá lokum þess og þar til kvartað var og að aldrei hafi verið kvartað fyrr en eftir starfslok. Á tímabilinu hafi ráðningarsamningur viðkomandi verið endurnýjaður án athugasemda og loks tekur Hæstiréttur fram að viðkomandi hafi verið trúnaðarmaður stéttarfélags síns á vinnustaðnum og vegna þeirrar þekkingar sem hann hafi átt að búa yfir hafi honum átt að vera ljóst löngu fyrr að frítökuréttur kunni að hafa verið rangt reiknaður af atvinnurekanda hans. Af þessum ástæðum sýknar Hæstiréttur líkt og hann gerði í sambærilegu máli, máli nr. 304/2010 frá 3.2 2011 (fskj.4)

Á vormánuðum 2019 féllu í héraðsdómi Vesturlands tugir dóma (t.d. E-132/2017 fskj.5) þar sem kröfur vegna frítökuréttar á hvalvertíðum 2014 og 2015 voru taldar niður fallnar vegna

Alþýðusamband Íslands

Sættúni 1 • Reykjavík  
Sími: 535 5600 • Fax: 535 5601  
asi@asi.is • www.asi.is



tómlætis. Aðallega virðist vera byggt á því í þessum héraðsdómum, að Hvalur hf. hafi hafnað öllu kröfum allra viðkomandi starfsmanna haustið 2015 og ekki hafi verið brugðist við af hálfu starfsmannanna eða lögmanns þeirra fyrir en málin hafi verið höfðuð fyrir héraðsdómi í júlí 2017. Litið er svo á í þessum dómum að skylda til þess að rjúfa „tómlæti“ hvíli á hverjum og einum starfsmanni þegar vitað var í þessu tilviki að stéttarfélag starfsmannanna hafði kvartað vegna þeirra allra og rekið sérstakt prófmál vegna nákvæmlega sama ágreinings við atvinnurekandann og sem vannst með dómi Hæstaréttar nr. 594/2017 frá 14.6 2018 (fskj. 6).

Jafnframt er vakin athygli á dómi Landsréttar frá 3.5 2019 (fskj. 7) í því máli var fjallað annars vegar um vangreidd laun og hins vegar frítökurétt. Landsréttur dæmdi launamanninum hin vangreiddu laun þ.e. þau féllu ekki niður sökum tómlætis en sýknaði af kröfu hans vegna frítökuréttar, aðallega að því er virðist þar sem hann stjórnaði vinnutíma sínum sjálfur og hefði því átt að bregðast fyrir við. Því hafi verið um tómlæti að ræða. Þessi niðurstaða er í samræmi við eldri dóma, m.a. Hrd. 304/2010 (fskj.4) og 370/1989 (fskj.8) sem sýnir að réttarframkvæmd hér á landi breyttist ekki í kjölfar samningsins um Evrópska efnahagssvæðið.

Virðingarfyllt  
f.h. Alþýðusambands Íslands

Magnús M. Norðdahl hrl.

#### Fylgiskjöl:

1. Lög nr. 46/1980 með síðari breytingum (ensk þýðing).
2. Samningur um ákveðna þætti er varða skipulag vinnutíma milli Alþýðusambands Íslands og Vinnuveitendasambands Íslands.
3. Hrd. 31/2018 (Lrd. 185/2018)
4. Hrd. 304/2010.
5. E-132/2017.
6. Hrd. 594/2017.
7. Lrd. 815/20187.
8. Hrd. 370/1989.
9. 2 kafli kjarasamnings SGS/SA.

Alþýðusamband Íslands

Sættúni 1 • Reykjavík  
Sími: 535 5600 • Fax: 535 5601  
asi@asi.is • www.asi.is